

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

§ 1. Ποινική προστασία της περιουσίας του ελληνικού δημοσίου από εξωτερικές προσβολές	1
A. Συστηματική των διατάξεων για την προστασία της περιουσίας του ελληνικού κράτους και λοιπών ΝΠΔΔ.....	1
1. Η περιουσία του ελληνικού κράτους και των ελληνικών ΝΠΔΔ ως αντικείμενο αυξημένης ποινικής προστασίας	1
2. Η επέκταση του καθεστώτος αυξημένης ποινικής προστασίας που ισχύει για την περιουσία του ελληνικού κράτους και των ΝΠΔΔ και στην περιουσία ΝΠΔΔ	6
B. Οι φορολογικές ποινικές διατάξεις (Ν. 2523/1997, Ν. 2960/2001, Ν. 1882/1990)	15
1. Η φορολογική παραβατικότητα ως επιμέρους μορφή εμφάνισης της οικονομικής εγκληματικότητας κατά του Δημοσίου στην Ελλάδα.....	15
2. Συνοπτική ιστορική αναδρομή και συστηματική του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου	18
3. Προστατευόμενο έννομο αγαθό.....	27
3.1. Μεθοδολογικά προλεγόμενα	27
3.2. Οι θέσεις της νομολογίας	28
3.3. Οι θέσεις της θεωρίας	29
3.4. Ιδιαίτερα ζητήματα σε σχέση με το έννομο αγαθό του Ν. 2960/2001	38
4. Ν. 2523/1997 [Φοροδιαφυγή]	45
4.1. Η συστηματική του νόμου	45
4.2. Οι επιμέρους ποινικές τυποποιήσεις	47
4.2.1. Φοροδιαφυγή στον φόρο εισοδήματος (άρ. 17 παρ. 1–3)	48
4.2.1.1. Βασικά χαρακτηριστικά του φόρου εισοδήματος.....	49
4.2.1.2. Συνοπτική αναδρομή σε προϊσχύσασες ποινικές διατάξεις.....	53
4.2.1.3. Αντικειμενική υπόσταση.....	53
4.2.1.4. Υποκειμενική υπόσταση	67
4.2.1.5. Ποινές	70
4.2.2. Φοροδιαφυγή στον φόρο πλοίων (άρ. 17 παρ. 4)	71
4.2.2.1. Βασικά χαρακτηριστικά του φόρου πλοίων.....	71
4.2.2.2. Συνοπτική αναδρομή σε προϊσχύσασες ποινικές διατάξεις.....	73
4.2.2.3. Αντικειμενική υπόσταση.....	73
4.2.2.4. Υποκειμενική υπόσταση	75
4.2.2.5. Ποινές	76
4.2.3. Φοροδιαφυγή στον ΦΠΑ και σε παρακρατούμενους ή επιρριπτόμενους φόρους (άρ. 18)	76
4.2.3.1. Βασικά χαρακτηριστικά του ΦΠΑ	77
4.2.3.2. Βασικά χαρακτηριστικά των παρακρατούμενων και επιρριπτόμενων φόρων	83

4.2.3.3. Βασικά χαρακτηριστικά του φόρου κύκλου εργασιών	92
4.2.3.4. Συναγωγές από την αντιπαραβολή με την τυποποίηση της φοροδιαφυγής στο εισόδημα.....	93
4.2.3.5. Συνοπτική αναδρομή σε προϊσχύσασες ποινικές διατάξεις.....	96
4.2.3.6. Αντικειμενική υπόσταση.....	97
4.2.3.7. Υποκειμενική υπόσταση	102
4.2.3.8. Ποινές	106
4.2.4. Έκδοση πλαστών ή εικονικών φορολογικών στοιχείων / Αποδοχή εικονικών φορολογικών στοιχείων / Νόθευση φορολογικών στοιχείων (άρ. 19 παρ. 1–4).....	106
4.2.4.1. Βασικά χαρακτηριστικά του πλέγματος υποχρεώσεων τήρησης βιβλίων και στοιχείων.....	108
4.2.4.2. Το φαινόμενο της διακίνησης πλαστών και εικονικών φορολογικών στοιχείων και σκέψεις για την ορθότερη αντιμετώπισή του	108
4.2.4.3. Συνοπτική αναδρομή σε προϊσχύσασες ποινικές διατάξεις.....	115
4.2.4.4. Αντικειμενική υπόσταση.....	116
(α) Ενεργητικό υποκείμενο του εγκλήματος	116
(β1) Έκδοση	120
(β2) Αποδοχή.....	121
(β3) Νόθευση	122
(γ) Φορολογικά στοιχεία.....	123
(δ) Έννοια πλαστότητας	125
(ε) Έννοια εικονικότητας	133
(στ) Ανύπαρκτη συναλλαγή.....	144
(ζ) Συνολική αξία ανώτερη των 3.000 ή 150.000 ευρώ	147
(η) Πραγμάτωση του αδικήματος ανεξάρτητα από τη διαφυγή της πληρωμής φόρου.....	149
4.2.4.5. Υποκειμενική υπόσταση	152
4.2.4.6. Ποινές	152
4.2.5. Μη έκδοση ή έκδοση ανακριβών φορολογικών στοιχείων (άρ. 19 παρ. 5).....	153
4.2.5.1. Αντικειμενική υπόσταση.....	158
4.2.5.2. Υποκειμενική υπόσταση	159
4.2.5.3. Ποινές	159
4.3. Εμβέλεια των τυποποιήσεων: Περιπτώσεις φοροαποφυγής και διεθνούς φοροδιαφυγής.....	159
4.4. Εμβέλεια των τυποποιήσεων: Ποινική ευθύνη σε περιπτώσεις νομικών προσώπων και άλλων συλλογικών οντοτήτων	167
4.5. Λόγοι εξάλειψης του αξιοποίνου	173
4.5.1. Παραγραφή	173
4.5.2. Φορολογική «αμνηστία» και φορολογικός συμβιβασμός	179
4.5.2.1. Φορολογική αμνηστία	179
4.5.2.2. Φορολογικός συμβιβασμός.....	182

4.5.2.2.1. Επισκόπηση των προϋποθέσεων εφαρμογής του άρθρου 24 παρ. 2 Ν. 2523/1997	182
4.5.2.2.2. Φορολογικός συμβιβασμός και εξάφειψη του αξιοποίνου για πράξεις του άρθρου 19 παρ. 1 Ν. 2523/1997 τελεσθείσες πριν την έναρξη ισχύος του ΚΦΔ.....	185
4.5.2.2.3. Φορολογικός συμβιβασμός και αδίκημα του άρθρου 18 Ν. 2523/1997 μετά την 31-3-2011 και πριν την έναρξη ισχύος του ΚΦΔ	189
4.5.2.2.4. Φορολογικός συμβιβασμός και αδικήματα του Ν. 2523/1997 μετά την έναρξη ισχύος του ΚΦΔ	190
4.6. Συρροές	198
4.6.1. Μεθοδολογικές παρατηρήσεις και ανάδειξη του ορθού κριτηρίου για την αξιολόγηση των περιπτώσεων συρροής	198
4.6.2. Οι θέσεις της νομολογίας.....	206
4.6.3. Κριτική προσέγγιση των θέσεων της νομολογίας	211
4.6.4. Οι περιπτώσεις της απατηλής λήψης επιστροφής φόρων από μη δικαιούχους	214
4.7. Προϋποθέσεις δίωξης των αδικημάτων του Ν. 2523/1997	219
4.7.1. Συνοπτική ιστορική επισκόπηση και συστηματική των δικονομικών προϋποθέσεων για τη δίωξη των αδικημάτων του Ν. 2523/1997	219
4.7.2. Το ισχύον καθεστώς	223
4.7.3. Ζητήματα διαχρονικού δικαίου	226
5. Ν. 2960/2001 [Λαθρεμπορία].....	233
5.1. Η συστηματική του νόμου	233
5.2. Οι επιμέρους ποινικές τυποποιήσεις	235
5.2.1. Οι τυποποιήσεις της παρ. 1 του άρθρου 155 (οι γενικές, καλούμενες και μορφές «γνήσιας» λαθρεμπορίας).....	238
5.2.2. Οι τυποποιήσεις της παρ. 2 του άρθρου 155 (οι ειδικές, καλούμενες και μορφές «οιονεί» λαθρεμπορίας).....	242
5.2.3. Οι τυποποιήσεις για τους ΕΦΚ (φοροδιαφυγή στους ΕΦΚ) και το τέλος ταξινόμησης (φοροδιαφυγή στο τέλος ταξινόμησης)	248
5.2.3.1. Ειδικό φόρο κατάληψης.....	248
5.2.3.2. Τέλος ταξινόμησης	257
5.2.4. Το ενιαίο κυρωτικό πλαίσιο των επιμέρους τυποποιήσεων	262
5.2.4.1. Κύριες ποινές.....	262
5.2.4.2. Παρεπόμενες ποινές.....	263
5.2.5. Τυποποίηση ποινικής ευθύνης και για παραβάσεις από αμέλεια;.....	267
5.3. Λόγοι εξάφειψης του αξιοποίνου	267
5.3.1. Παραγραφή	267
5.3.2. Συμβιβασμός	267
5.4. Συρροές	269
5.5. Προϋποθέσεις δίωξης των αδικημάτων του Ν. 2960/2001	272
6. Ν. 1882/1990 [Μη καταβολή χρεών προς το Δημόσιο].....	273
6.1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις.....	273

Περιεχόμενα

6.2. Τα επιμέρους στοιχεία του αδικήματος του άρθρου 25	275
6.2.1. Στοιχεία αντικειμενικής υπόστασης.....	277
6.2.1.1. Ενεργητικό υποκείμενο του εγκλήματος	277
6.2.1.2. Χρέος προς το Δημόσιο ή ΝΠΔΔ ή επιχείρηση του ευρύτερου δημόσιου τομέα	278
6.2.1.3. Ταμειακή βεβαίωση σε Δ.Ο.Υ. ή Τελωνείο.....	278
6.2.1.4. Νομιμότητα (;) του χρέους και της ταμειακής βεβαίω- σής του	280
6.2.1.5. Υπέρβαση του ποσού των 5.000 ευρώ συνυπολογιζο- μένων των κάθε είδους τόκων ή προσαυξήσεων μέχρι την ημερομηνία σύνταξης του πίνακα χρεών.....	290
6.2.1.6. Καθυστέρηση καταβολής άνω των 4 μηνών από το χρονικό σημείο που το χρέος κατέστη ταμειακά ληξι- πρόθεσμο	292
6.2.2. Στοιχεία υποκειμενικής υπόστασης	293
6.2.3. Ποινές.....	293
6.3. Όρια της τυποποίησης: Ποινική ευθύνη σε περιπτώσεις νομικών προ- σώπων και άλλων συλλογικών οντοτήτων.....	293
6.4. Λόγοι εξάλειψης του αξιοποίνου	297
6.4.4. Παραγραφή	297
6.4.5. Καταβολή του χρέους μετά την τέλεση του αδικήματος	298
6.5. Συρροές	299
6.6. Προϋποθέσεις δίωξης του αδικήματος του άρθρου 25 Ν. 1882/1990.....	301
7. Διατάξεις άλλων ειδικών ποινικών νόμων με φορολογικό ενδιαφέρον	302
8. Αξιολόγηση του νομοθετικού πλαισίου και της εφαρμογής του.....	304
8.1. Ελλείμματα αποτελεσματικότητας.....	304
8.1.1. Το πρόβλημα των πολλαπλών τυποποιήσεων και διαφορετικών προϋποθέσεων αξιοποίνου για τα διάφορα είδη φόρων	304
8.1.2. Το πρόβλημα αναφορικά με το αξιόποino της διαφυγής Ε.Φ.Κ. σε σχέση με προϊόντα που παράγονται στην Ελλάδα ή προέρχο- νται από κράτη-μέλη της ΕΕ	305
8.1.3. Το πρόβλημα της κατάργησης των βασικών νόμων στους οποί- ους παραπέμπουν οι διατάξεις των ποινικών αδικημάτων	306
8.1.4. Το πρόβλημα της πολυπλοκότητας και των αντιφάσεων των δια- τάξεων που ισχύουν για τη δίωξη των φορολογικών αδικημάτων μετά τις αλλαγές που επέφεραν στον Ν. 2523/1997 οι νόμοι 3888/2010 και 3943/2011	307
8.2. Δικαιοκρατικά ελλείμματα	309
8.2.1. Παραβιάσεις της αρχής της νομιμότητας: Η πρόβλεψη αξιοποί- νου με την αόριστη διάταξη του άρθρου 155 παρ. 1 περ. β' Ν. 2960/2001	309
8.2.2. Παραβιάσεις της αρχής ultima ratio: Η ποινικοποίηση της φο- ρο-υπερμερίας με το άρθρο 25 Ν. 1882/1990	310
8.2.3. Παραβιάσεις της αρχής της αναλογικότητας αδικού-ποινών	313
8.2.3.1. Η πρόβλεψη της σωρευτικής επιβολής ποινικών και διοικητικών κυρώσεων για την ίδια παράβαση	313

8.2.3.2. Ο τεχνητός κατακερματισμός του αυτού βιοτικού συμβάντος σε περισσότερα αληθώς συρρεόντα αδικήματα	314
8.2.3.3. Οι δυσανάλογες ποινές για τις προπαρασκευαστικές πράξεις της έκδοσης ή αποδοχής εικονικών στοιχείων	315
8.2.3.4. Η δυσμενής διακριτική μεταχείριση σε βάρος επιχειρήσεων με μεγάλο όγκο συναλλαγών ενόψει της εξάρτησης των ορίων της κακουργηματικής ευθύνης από απόλυτα χρηματικά όρια	316
8.2.4. Παραβιάσεις της αρχής της ενοχής	317
8.2.4.1. Η κατ' αποτέλεσμα εισαγωγή αντικειμενικής ευθύνης για το αδίκημα του άρθρου 25 Ν. 1882/1990	317
8.2.4.2. Η πρόβλεψη της ποινής της δήμευσης για αντικείμενα τρίτων με το άρθρο 160 Ν. 2960/2001	320
8.2.5. Κατάχρηση εννοιών του ουσιαστικού δικαίου για την περιστολή συνταγματικά κατοχυρωμένων (δικονομικών) δικαιωμάτων του κατηγορουμένου: Τα αυτόφωρα «διαρκή» φορολογικά εγκλήματα	321
8.2.6. Νόθευση των κανόνων απόδειξης της ποινικής δίκης μέσω της εισαγωγής τεκμηρίων και ρυθμίσεων αναστροφής του βάρους απόδειξης	324
Γ. Απάτη σε βάρος της δημόσιας περιουσίας	327
1. Εισαγωγή	327
2. Ένομο αγαθό	328
3. Οι επιμέρους ουσιαστικές ποινικές διατάξεις	329
3.1. Το έγκλημα της απάτης (άρθρο 386 ΠΚ)	329
3.2. Το έγκλημα της απάτης με υπολογιστή (άρθρο 386Α ΠΚ)	332
4. Ειδικότερα ζητήματα που αφορούν το έγκλημα της απάτης κατά της δημόσιας περιουσίας	333
4.1. Ειδικές περιπτώσεις διερεύνησης της αντικειμενικής στοιχειοθέτησης της απάτης	333
4.1.1. Η λήψη κρατικών παροχών ως αποτέλεσμα εξαπάτησης: το ζήτημα της στοιχειοθέτησης περιουσιακής βλάβης	333
4.1.2. Η είσπραξη αχρεώσττων κρατικών παροχών με εκμετάλλευση προϋπάρχουσας πλάνης του διαθέτοντος	335
4.1.3. Η “απάτη περί τις επιδοτήσεις”	337
4.1.4. Η περίπτωση της καρτελικής σύμπραξης ενόψει δημόσιου διαγωνισμού	338
4.2. Απάτη με υπολογιστή και δημόσια περιουσία – Η περίπτωση της περιουσιακά βλαπτικής χρήσης υπολογιστή από μη δικαιούμενο πρόσωπο	339
4.3. Η ιδιαίτερα διακεκριμένη απάτη σε βάρος νομικού προσώπου του “δημόσιου τομέα” με βάση τον ειδικό νόμο για τους καταχραστής του Δημοσίου (άρθρο 1§1 ν. 1608/1950)	344
4.3.1. Προδιάθεση	344
4.3.2. Η έννοια της δημόσιας περιουσίας ως αντικείμενου προστασίας του ν. 1608/1950 – Η περιουσία των νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου του άρθρου 263Α ΠΚ και ο “ποινικός δημόσιος τομέας”	346
4.3.3. Η φύση της απαιτούμενης για την υπαγωγή στο ν. 1608/1950	

περιουσιακής ζημίας: αρκεί η έμμεση–αντανακλαστική ζημία της δημόσιας περιουσίας;	356
4.3.4. Ζητήματα πλάνης (άρθρο 30§2 ΠΚ)	358
4.3.5. Οι διακεκριμένες μορφές του ν. 1608/1950 (“διαζόντως επιβαρυντικές περιστάσεις”)	359
4.3.6. Το κατ’ εξακολούθηση έγκλημα στο ν. 1608/1950.....	361
4.3.7. Ικανοποίηση του παθόντος στο ν. 1608/1950	362
4.3.8. Εφαρμογή του ν. 1608/1950 στο έγκλημα της απάτης με υπολογιστή (άρθρο 386Α ΠΚ): “είναι έργον του δικαστού να καταδωρίζη εισιτήριον διά τας φυλακάς”;	365
5. Αξιολόγηση του νομικού πλαισίου για την προστασία της δημόσιας περιουσίας από το έγκλημα της απάτης και της εφαρμογής του στη δικαστηριακή πράξη	367
6. Σύνοψη προτάσεων για τη βελτίωση της εφαρμογής του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου στην πράξη (άρση ελλειμμάτων de lege lata)	369
7. Προς μία οριστική άρση των ελλειμμάτων: de lege ferenda προτάσεις.....	370
§ 2. Ποινική προστασία της δημόσιας περιουσίας από εσωτερικές προσβολές	375
Α. Εισαγωγή στις διατάξεις για την προστασία της δημόσιας περιουσίας από έσωθεν προσβολές - Τα εγκλήματα περί την υπηρεσία.....	375
1. Τα “διαχειριστικά” εγκλήματα περί την υπηρεσία ως οι κατεχοχόν εσωτερικές προσβολές της δημόσιας περιουσίας.....	375
2. Η έννοια του υπαλλήλου στον Ποινικό Κώδικα.....	376
3. Οι δημόσιοι υπάλληλοι ως εγγυητές της δημόσιας περιουσίας	381
Β. Απιστία σε βάρος της περιουσίας του Δημοσίου και των νομικών προσώπων του δημόσιου τομέα: άρθρα 390 και 256 ΠΚ	382
1. Προστατευόμενο έννομο αγαθό.....	382
1.1. Άρθρο 390 ΠΚ.....	382
1.2. Άρθρο 256 ΠΚ.....	383
2. Οι επιμέρους ουσιαστικές ποινικές διατάξεις των άρθρων 390 και 256 ΠΚ	387
2.1. Το πεδίο εφαρμογής της κοινής απιστίας και της απιστίας περί την υπηρεσία στις περιουσιακές προσβολές των νομικών προσώπων του δημόσιου τομέα – οριοθέτηση	387
2.1.1. Προδιάθεση.....	387
2.1.2. Η έννοια της δημόσιας περιουσίας στο άρθρο 256 ΠΚ	388
2.1.2.1. Η περιουσία των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου ως αντικείμενο προστασίας του άρθρου 256 ΠΚ	388
2.1.2.2. Η περιουσία νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου που εντάσσονται στο “δημόσιο τομέα” ως αντικείμενο προστασίας του άρθρου 256 ΠΚ	390
2.1.2.3. Δημόσια περιουσία υπό ουσιαστική έννοια;.....	392
2.1.3. Το ζήτημα της υπαγωγής των ζημιογόνων δημόσιων δαπανών στο άρθρο 256 ΠΚ.....	400
2.1.4. Σύνοψη συμπερασμάτων: το έγκλημα της απιστίας περί την υπηρεσία ως ειδική μορφή της κοινής απιστίας και η οριοθέτηση του πεδίου εφαρμογής τους.....	405
2.2. Το έγκλημα της κοινής απιστίας (άρθρο 390 ΠΚ) ως προσβολή της δημόσιας περιουσίας	406

2.2.1. Αντικειμενική υπόσταση	406
2.2.1.1. Ενεργητικό υποκείμενο	406
2.1.1.2. Εγκληματική συμπεριφορά	408
2.1.1.3. Περιουσιακή βλάβη	411
2.2.2. Υποκειμενική υπόσταση	412
2.2.3. Απόπειρα - Συμμετοχή - Ζητήματα συρροής	413
2.2.4. Ποινική κύρωση - Διακεκριμένη μορφή	415
2.2.5. Ικανοποίηση του παθόντος (άρθρο 406Α ΠΚ)	415
2.3. Το έγκλημα της απιστίας περί την υπηρεσία (άρθρο 256 ΠΚ)	416
2.3.1. Αντικειμενική υπόσταση	416
2.3.1.1. Ενεργητικό υποκείμενο	417
2.3.1.2. Εγκληματική συμπεριφορά	423
2.3.2. Υποκειμενική υπόσταση	424
2.3.3. Απόπειρα - Συμμετοχή	425
2.3.4. Ποινική κύρωση - Διακεκριμένες μορφές	426
2.3.5. Έμπρακτη μετάνοια – Ικανοποίηση του παθόντος	427
Γ. Υπεξαίρεση σε βάρος της ιδιοκτησίας του Δημοσίου και των νομικών προσώ-	
πων του δημόσιου τομέα: άρθρα 375 και 258 ΠΚ	428
1. Η υπεξαίρεση ως προσβολή της δημόσιας περιουσίας	428
2. Προστατευόμενο έννομο αγαθό	428
3. Οι επιμέρους ουσιαστικές ποινικές διατάξεις	430
3.1. Η κοινή υπεξαίρεση (άρθρο 375 ΠΚ)	430
3.2. Η υπεξαίρεση στην υπηρεσία (άρθρο 258 ΠΚ)	432
3.2.1. Αντικειμενική υπόσταση	432
3.2.1.1. Ενεργητικό υποκείμενο - υλικό αντικείμενο	432
3.2.1.2. Εγκληματική συμπεριφορά	434
3.2.2. Υποκειμενική υπόσταση	435
3.2.3. Απόπειρα - Συμμετοχή - Συρροή	435
3.2.4. Ποινική κύρωση - Διακεκριμένες μορφές - Υπεξαίρεση ευτε-	
λους αξίας	442
3.2.4.1. Γενικά - Η αντιμετώπιση της υπεξαίρεσης στην υπηρε-	
σία πράγματος ευτελούς αξίας	442
3.2.4.2. Τα ιδιαίτερα τεχνάσματα ειδικότερα	443
3.2.4.3. Εφαρμογή του ν. 1608/1950	448
3.2.5. Έμπρακτη μετάνοια – Ικανοποίηση του παθόντος	448
Δ. Αξιολόγηση – Προτάσεις αναφορικά με το νομικό πλαίσιο προστασίας της δη-	
μόσιας περιουσίας από έσωθεν προσβολές	451
1. Αξιολόγηση του νομικού πλαισίου για την προστασία της δημόσιας περιου-	
σίας από έσωθεν προσβολές και της εφαρμογής του στη δικαστηριακή πράξη	451
2. Σύνοψη προτάσεων για τη βελτίωση της εφαρμογής του ισχύοντος νομοθε-	
τικού πλαισίου στην πράξη (άρση ελλειμμάτων de lege lata)	454
3. Προς μία οριστική άρση των ελλειμμάτων: de lege ferenda προτάσεις	455

§ 3. Ποινική αντιμετώπιση των προσβολών των οικονομικών συμφερόντων της Ε.Ε.	457
Α. Συστηματική των διατάξεων για την ποινική προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ε.Ε.....	457
Β. Η ποινική αντιμετώπιση των προσβολών των οικονομικών συμφερόντων της Ε.Ε.- Ο Ν. 2803/2000: κριτική προσέγγιση της ερμηνείας και της εφαρμογής του στην πράξη.....	458
1. Οι προσβολές των οικονομικών συμφερόντων της Ε.Ε. στην Ελλάδα.....	458
2. Η ευρωπαϊκή προέλιξη της ποινικής προστασίας των οικονομικών συμφερόντων της Ε.Ε.	459
2.1. Από τη Σύμβαση PIF μέχρι την πρόταση οδηγίας του 2012: η δυναμική της προσπάθειας της Ε.Ε. για την ποινική προστασία των οικονομικών συμφερόντων.....	459
2.2. Η Σύμβαση PIF και τα πρωτόκολλά της.....	462
2.2.1. Οι ρυθμίσεις της Σύμβασης.....	462
2.2.2. Οι ρυθμίσεις των τριών Πρωτοκόλλων της PIF	468
2.2.2.1. Το Πρώτο Πρωτόκολλο της PIF	468
2.2.2.2. Το Δεύτερο Πρωτόκολλο της PIF	470
2.2.2.3. Το Τρίτο Πρωτόκολλο της PIF	471
2.2.3. Τα βασικά στοιχεία της πρώτης αποτύπωσης του ενωσιακού αξιολογίου της ευρωπαϊκής και των συνοδευτικών αυτής αδικημάτων σύμφωνα με τη Σύμβαση PIF και τα πρωτόκολλά της	471
2.3. Οι προσπάθειες για την ποινική προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ε.Ε. μετά τη Σύμβαση PIF και μέχρι τη θέση σε ισχύ της Συνθήκης της Λισσαβώνας	473
2.4. Η ποινική προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ε.Ε. στο πλαίσιο της Συνθήκης της Λισσαβώνας και η πρόταση οδηγίας της Επιτροπής του 2012	476
3. Το ισχύον εθνικό δίκαιο: Η κύρωση της Σύμβασης PIF, οι ρυθμίσεις του ν. 2803/2000 για την ποινική προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ε.Ε.- Μια πρώτη συστηματική εικόνα	483
4. Προστατευόμενο έννομο αγαθό.....	485
4.1. Το προστατευόμενο έννομο αγαθό από την τυποποίηση της απάτης κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ε.Ε. (άρθρα τέταρτο και πέμπτο ν. 2803/2000)	486
4.2. Τα προστατευόμενα έννομα αγαθά από την τυποποίηση των συνοδευτικών αδικημάτων της ευρωπαϊκής.....	491
4.2.1. Το έννομο αγαθό της καταργηθείσας ειδικής τυποποίησης της δωροδοκίας για παράνομες υπαλληλικές πράξεις που ζημιώνουν ή μπορεί να ζημιώσουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης (άρθρο τρίτο ν. 2803/2000 και άρθρο πρώτο υποπαράγραφος ΙΕ.20 παρ. 5 ν. 4254/2014).....	491
4.2.2. Το προστατευόμενο αγαθό από την τιμώρηση της κατάρτισης ή χορήγησης πηλαστών δηλώσεων ή εγγράφων για χρήση προς τέλεση ευρωπαϊκής (άρθρο έκτο του ν. 2803/2000)	493
4.2.3. Το προστατευόμενο έννομο αγαθό από την τυποποίηση της νομιμοποίησης εσόδων ευρωπαϊκής και των συνοδευτικών αυτής αδικημάτων.....	494

5. Οι επιμέρους ουσιαστικές ποινικές διατάξεις του ν. 2803/2000	494
5.1. Το έγκλημα της «ευρωπαϊτς»- Άρθρα τέταρτο, πέμπτο και δέκατο παρ. 2 ν. 2803/2000	494
5.1.1. Διάκριση των επιμέρους μορφών αυτής-Στοιχεία του αδικήματος	494
5.1.1.1. Διάστιξη από το περιεχόμενο της Σύμβασης ΡΙΦ.....	494
5.1.1.2. Οι επιμέρους μορφές της ευρωπαϊτς.....	496
5.1.1.2.1. Το βασικό έγκλημα και οι παραλλαγές του.....	496
5.1.1.2.2 Διάκριση των επιμέρους μορφών της ευ- ρωαπάτς-Στοιχεία του αδικήματος	497
α) Οι επιμέρους τρόποι τέλεσης (εκτός της κατάχρησης ενωσιακών πόρων)	497
β) Το αποτέλεσμα.....	500
γ) Ειδικά: η κατάχρηση πόρων	501
δ) Το αντικείμενο της ευρωπαϊτς	502
5.1.1.2.3. Τα υποκειμενικά στοιχεία της ευρωπαϊτς	503
5.1.1.2.4. Ταυτότητα του εγκλήματος της ευρω- πάτς και άλλα κλασικά εγκλήματα κατά της περιουσίας κ.λπ.....	504
5.1.2. Οι ποινές της ευρωπαϊτς και η αρχή της εξομοίωσης της προ- στασίας των οικονομικών συμφερόντων της Ε.Ε. με αυτήν της περιουσίας του ελληνικού δημοσίου.....	506
5.1.3. Ευρωπαϊτή και έμπρακτη μετάνοια.....	508
5.1.4. Ποινική ευθύνη πολιτικών προσώπων και ανώτατων δικαστικών λειτουργιών της Ε.Ε. για το έγκλημα της ευρωπαϊτς.....	512
5.1.5. Η διάκριση από το έγκλημα της απάτς του άρθρου 386 ΠΚ.....	513
5.1.6. Ευρωπαϊτή και απάτη κατά του ελληνικού δημοσίου	514
5.1.6.1. Αποκλεισμός της απάτς σε βάρος του ελληνικού δημο- σίου (της παράστασης πολιτικής αγωγής αυτού καθώς και της εφαρμογής του ν. 1608/1950) σε περιπτώσεις αποκλειστικής βλάβης της ενωσιακής περιουσίας	514
5.1.6.2. Παράλληλη τέλεση ευρωπαϊτς και απάτς του άρθρου 386 ΠΚ (ή άλλων αδικημάτων του ΠΚ) σε περιπτώσεις βλάβης και της περιουσίας του ελληνικού δημοσίου.....	516
5.2. Κατάρτιση ή χορήγηση πηλαστών, ανακριβών ή ελληπιών δηλώσεων ή εγγράφων για χρήση προς τέλεση ευρωπαϊτς- Άρθρα έκτο και δέκατο παρ. 2 ν. 2803/2000	517
5.2.1. Το εύρος του αξιοποιήνου σε σχέση με τη Σύμβαση ΡΙΦ και οι συνέπειές του	517
5.2.2. Στοιχεία της νομοτυπικής μορφής του αδικήματος και κυρώσεις	521
5.2.3. Η σχέση με το έγκλημα της πηλαστογραφίας	522
5.2.4. Αστοχίες της ρύθμισης του άρθρου έκτου ν. 2803/2000 σ' ένα σμπέρασμα.....	523
5.3. Συνοδευτικά αδικήματα της ευρωπαϊτς: Δωροδοκία υπαλληλήων, υπη- ρεσιακά εγκλήματα κοινοτικών υπαλληλήων και νομιμοποίηση εσόδων - Άρθρα δεύτερο, ένατο και δέκατο παρ. 1, καθώς και το καταργηθέν άρθρο τρίτο ν. 2803/2000.....	523

5.3.1. Η καταργηθείσα ειδική νομοτυπική μορφή για την (ενεργητική και παθητική) δωροδοκία υπαλλήλων.....	523
5.3.1.1. Η εξομοίωση των κοινοτικών υπαλλήλων και των υπαλλήλων άλλων κρατών μελών με τους εθνικούς δημόσιους υπαλλήλους.....	523
5.3.1.2. Η καταργηθείσα (ενεργητική και παθητική) δωροδοκία για παράνομη υπαλληλική πράξη που ζημιώνει ή μπορεί να ζημιώσει τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης (καταργηθέν άρθρο τρίτο ν. 2803/2000).....	526
5.3.1.3. Η σχέση της (ενεργητικής και παθητικής) δωροδοκίας του καταργηθέντος άρθρου τρίτου ν. 2803/2000 με τη δωροληψία/δωροδοκία των άρθρων 235-236 ΠΚ και το ισχύον σήμερα καθεστώς-Διαχρονικό δίκαιο.....	530
5.3.1.4. Η ποινική μεταχείριση της (ενεργητικής και παθητικής) δωροδοκίας κοινοτικών και εθνικών υπαλλήλων που δεν υπάγεται στο πρώτο Πρωτόκολλο της ΡΙΦ αλλά συνδέεται με πράξεις ευρωπαϊκής – Προϊσχύσαν και ισχύον καθεστώς – Διαχρονικό δίκαιο.....	531
5.3.1.5. Η δήμευση των δώρων στη δωροδοκία του καταργηθέντος άρθρου τρίτου ν. 2803/2000 – Διαχρονικό δίκαιο.....	532
5.3.2. Άλλα υπηρεσιακά εγκλήματα ενωσιακών υπαλλήλων που σχετίζονται με την προσβολή των οικονομικών συμφερόντων της Ε.Ε.- Άρθρο δέκατο ν. 2803/2000- Διαχρονικό δίκαιο.....	533
5.3.3. Η νομιμοποίηση εσόδων από πράξεις ευρωπαϊκής, κατάρτισης ή χορήγησης πλαστών εγγράφων ή δηλώσεων για χρήση προς τέλεση αυτής και από πράξεις της καταργηθείσας δωροδοκίας υπαλλήλου που μπορεί να ζημιώσει τα οικονομικά συμφέροντα της Ε.Ε. – Άρθρα ένατο και δέκατο παρ. 2 ν. 2803/2000.....	535
5.4. Η ευθύνη των διευθυντών επιχειρήσεων για τα αδικήματα του ν. 2803/2000 – Άρθρο έβδομο ν. 2803/2000.....	536
5.5. Διοικητικές κυρώσεις νομικών προσώπων.....	540
5.6. Ζητήματα συρροής.....	541
5.6.1. Συρροή ευρωπαϊκής και απάτης σε περιπτώσεις αποκλειστικής βλάβης της ενωσιακής περιουσίας.....	541
5.6.2. Συρροή ευρωπαϊκής και λιθρεμπορίας.....	545
5.6.3. Συρροή ευρωπαϊκής, κατάρτισης/χορήγησης πλαστών εγγράφων για την τέλεση αυτής, και πλαστογραφίας ή έκδοσης πλαστών/εικονικών φορολογικών στοιχείων.....	548
5.6.3.1. Συρροή πλαστογραφίας και κατάρτισης πλαστού εγγράφου για χρήση προς τέλεση ευρωπαϊκής –Άρθρα έκτο ν. 2803/2000 και 216 ΠΚ.....	549
5.6.3.2. Συρροή ευρωπαϊκής και κατάρτισης/χορήγησης πλαστών εγγράφων προς τέλεση αυτής –Άρθρα τέταρτο, πέμπτο και έκτο ν. 2803/2000.....	551
5.6.3.3. Συρροή έκδοσης ή αποδοχής πλαστών/εικονικών φορολογικών στοιχείων (άρθρο 19 ν. 2523/1997) για χρήση προς τέλεση ευρωπαϊκής (άρθρο έκτο	

v. 2803/2000) και ευρωπαϊκής (άρθρο τέταρτο v. 2803/2000)	552
5.6.4. Συρροή ευρωπαϊκής και συνοδευτικών αυτής αδικημάτων	553
5.6.4.1. Συρροή ευρωπαϊκής και δωροδοκίας υπαλλήλου	553
5.6.4.2. Συρροή ευρωπαϊκής και άλλων υπηρεσιακών εγκλημάτων ενωσιακών ή εθνικών υπαλλήλων – Διαχρονικό δίκαιο	553
5.6.4.3. Συρροή ευρωπαϊκής, λοιπών συνοδευτικών αυτής αδικημάτων και νομιμοποίησης εσόδων.....	555
5.6.5. Συρροή ευρωπαϊκής και απάτης κατά του ελληνικού δημοσίου	555
5.7. Ρυθμίσεις δικαιοδοσίας – Άρθρο ενδέκατο v. 2803/2000.....	556
5.8. Ζητήματα διαχρονικού δικαίου στο έγκλημα της ευρωπαϊκής	560
6. Η εφαρμογή του v. 2803/2000 στην πράξη	561
6.1. Τα βασικά ζητήματα που απασχόλησαν τη νομολογία και η αντιμετώπισή τους	561
6.1.1. Η Σύμβαση PIF και η σημασία της για την κατάχρηση χορηγηθέντων ενωσιακών πόρων	561
6.1.2. Η περιουσιακή βλάβη επί κατάχρησης χορηγηθέντων πόρων	562
6.1.3. Το προσβαλλόμενο από την ευρωπαϊκή έννομο αγαθό	562
6.1.4. Μορφές τέλεσης ευρωπαϊκής και άλλα αδικήματα που μπορεί να πραγματοποιούνται με αυτές	563
6.1.5. Σχέση ευρωπαϊκής και απάτης του άρθρου 386 ΠΚ.....	564
6.1.6. Ευρωπαϊκή και απάτη σε βάρος του ελληνικού δημοσίου	566
6.1.7. Χρόνος τέλεσης της ευρωπαϊκής και άμεση συνέργεια σε αυτήν.....	567
6.1.8. Ευρωπαϊκή και αποκατάσταση της ζημίας με τους συναφείς τόκους και επιβαρύνσεις.....	568
6.1.9. Διαχρονικό δίκαιο και ευρωπαϊκή.....	568
6.1.10. Υποβολή ποινικών διασαφήσεων εξαγωγής σε διαφορετικές ημερομηνίες και ενιαία εντολή πληρωμής επιδότσης: κατ' εξακολούθηση ευρωπαϊκή;	569
6.1.11. Άρθρο έκτο v. 2803/2000: διάταξη σε αχρησία;	570
6.2. Η αξιολόγηση της νομολογιακής εφαρμογής του v. 2803/2000 σ' ένα συμπέρασμα	570
7. Αξιολόγηση του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου για την αντιμετώπιση της απάτης κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ε.Ε.	572
7.1. Συμβατότητα του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου με το ενωσιακό δίκαιο.....	572
7.2. Δικαιοκρατικά ελλείμματα και ελλείμματα αποτελεσματικότητας του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου	573
7.2.1. Ελλείμματα αποτελεσματικότητας	574
7.2.2. Ελλείμματα δικαιοκρατικής ταυτότητας.....	576
Γ. Προτάσεις βελτίωσης για την ποινική αντιμετώπιση της ευρωπαϊκής και των συνοδευτικών αυτής αδικημάτων.....	578
1. Προτάσεις για τη βελτίωση της εφαρμογής του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου de lege lata.....	578
2. Κατευθύνσεις βελτίωσης του νομοθετικού πλαισίου de lege ferenda	579

§ 4. Διατάξεις για την καταπολέμηση της διαφθοράς στον ελληνικό δημόσιο τομέα με μέσα του ποινικού δικαίου	583
Α. Γενικά στοιχεία για τη διαφθορά στον ελληνικό δημόσιο τομέα.....	583
Β. Συστηματική των διατάξεων για την καταπολέμηση της διαφθοράς στον ελληνικό δημόσιο τομέα με τα μέσα του ποινικού δικαίου	585
Γ. Δωροληψία και δωροδοκία στον δημόσιο τομέα (άρθρα 159, 159Α', 235-238, 263Β' ΠΚ)	587
1. Η δωροδοκία ως κύρια μορφή διαφθοράς στην Ελλάδα – συστηματική του ισχύοντος νομικού πλαισίου	587
2. Ιστορικό του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου.....	589
3. Οι σημαντικότερες αλληλαγές που επέφερε ο ν. 4254/2014 στα εγκλήματα της δωροδοκίας	590
4. Δωροδοκία στον δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα. Γιατί όχι ενιαία ρύθμιση.....	592
5. Εγκλήματα δωροδοκίας στον δημόσιο τομέα και προστατευόμενο έννομο αγαθό.....	598
6. Οι επιμέρους ουσιαστικές ποινικές διατάξεις	599
6.1. Δωροληψία υπαλλήλου (άρθρο 235 παρ. 1-3 ΠΚ).....	599
6.1.1. Δωροληψία με αντικείμενο μια συγκεκριμένη ενέργεια ή παράλειψη του υπαλλήλου (άρθρο 235 παρ. 1, 2 ΠΚ).....	599
6.1.1.1. Αντικειμενική υπόσταση.....	599
6.1.1.2. Υποκειμενική υπόσταση	607
6.1.1.3. Ποινικές κυρώσεις - δήμευση	608
6.1.2. Δωροληψία για την “καλλιέργεια κλίματος” (άρθρο 235 παρ. 3 ΠΚ).....	610
6.1.2.1. Μερικές πρώτες σκέψεις	610
6.1.2.2. Το βασικό έγκλημα παράνομου πλουτισμού (καταργηθείσα διάταξη του άρθρου 4 παρ. 1 ν. 3213/2003)	611
6.1.2.2.1. Παρουσίαση του εγκλήματος του παράνομου πλουτισμού και η ιστορική εξέλιξη που οδήγησε σε αυτό	611
6.1.2.2.2. Τα στοιχεία της ειδικής υπόστασης του βασικού εγκλήματος με δράστη τον υπόχρεο σε δήλωση (άρθρο 4 παρ. 1 ν. 3213/2003).....	612
6.1.2.2.3. Χαρακτηριστικές περιπτώσεις εφαρμογής της διάταξης του άρθρου 4 ν. 3213/2003.....	615
6.1.2.2.4. Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της διαφθοράς για το έγκλημα του παράνομου πλουτισμού.....	616
6.1.2.2.5. Η κριτική που ασκήθηκε στη θεωρία για το έγκλημα του παράνομου πλουτισμού.....	617
6.1.2.3. Τα στοιχεία της ειδικής υπόστασης του άρθρου 235 παρ. 3 ΠΚ.....	618
6.1.2.4. Ποινικές κυρώσεις – δήμευση.....	620
6.2. Δωροδοκία υπαλλήλου (άρθρο 236 παρ. 1, 2 ΠΚ).....	620
6.2.1. Αντικειμενική υπόσταση	620
6.2.2. Υποκειμενική υπόσταση.....	621
6.2.3. Ποινικές κυρώσεις - δήμευση.....	621

6.3. Δωροληψία και δωροδοκία δικαστικών λειτουργών (άρθρο 237 παρ. 1, 2 ΠΚ)	622
6.3.1. Στοιχεία της αντικειμενικής υπόστασης των εγκλημάτων του άρθρου 237 παρ. 1, 2 ΠΚ.....	622
6.3.2. Στοιχεία της υποκειμενικής υπόστασης των εγκλημάτων του άρθρου 237 παρ. 1, 2 ΠΚ.....	623
6.3.3. Ποινικές κυρώσεις - δήμευση.....	623
6.4. Δωροληψία και δωροδοκία πολιτικών αξιωματούχων (άρθρα 159, 159Α' παρ. 1 ΠΚ).....	623
6.4.1. Δωροληψία και δωροδοκία πρωθυπουργού και άλλων πολιτικών αξιωματούχων ή των βουλευτών (άρθρα 159 παρ. 1, 159Α' παρ. 1 ΠΚ)	624
6.4.1.1. Στοιχεία της αντικειμενικής υπόστασης των εγκλημάτων των άρθρων 159 παρ. 1 και 159Α' παρ. 1 ΠΚ.....	624
6.4.1.2. Στοιχεία της υποκειμενικής υπόστασης των εγκλημάτων των άρθρων 159 παρ. 1 και 159Α' παρ. 1 ΠΚ.....	625
6.4.1.3. Ποινικές κυρώσεις – δήμευση.....	625
6.4.2. Δωροληψία και δωροδοκία βουλευτών (άρθρα 159 παρ. 2, 159Α' παρ. 1 ΠΚ).....	625
6.4.2.1. Στοιχεία της αντικειμενικής υπόστασης των εγκλημάτων δωροληψίας και δωροδοκίας βουλευτών	625
6.4.2.2. Στοιχεία της υποκειμενικής υπόστασης των εγκλημάτων δωροληψίας και δωροδοκίας βουλευτών	627
6.4.2.3. Ποινικές κυρώσεις - δήμευση	627
6.5. Τα εγκλήματα παράλειψης του προϊσταμένου δημόσιας υπηρεσίας και του διευθυντή επιχείρησης.....	627
6.5.1. Εισαγωγικά	627
6.5.2. Η παράλειψη από αμέλεια προϊσταμένου ή επιθεωρητή δημόσιας υπηρεσίας να αποτρέψει δημόσιο υπάλληλο από την τέλεση πράξης δωροληψίας (άρθρο 235 παρ. 4 ΠΚ).....	630
6.5.3. Η παράλειψη από αμέλεια διευθυντή επιχείρησης να αποτρέψει υφιστάμενό του από την τέλεση πράξης δωροδοκίας προς όφελος της επιχείρησης (άρθρα 159Α' παρ. 2, 236 παρ. 3, 237 παρ. 3 ΠΚ)	632
7. Δωροδοκία και Ν 1608/1950	633
8. Χαρακτηριστικές περιπτώσεις εφαρμογής των ειδικών υποστάσεων της δωροδοκίας	635
9. Η διάταξη του άρθρου 263Β' ΠΚ και τα μέτρα επιείκειας για όσους συμβάλουν στην αποκάλυψη πράξεων διαφθοράς	639
10. Συμβατότητα του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου με το ενωσιακό δίκαιο και με τις υπόλοιπες διεθνείς υποχρεώσεις της χώρας μας.....	643
11. Αξιολόγηση του νομοθετικού πλαισίου.....	645
Δ. Εμπορία επιρροής – Μεσάζοντες (άρθρο 237Α' ΠΚ).....	653
1. Αξίοποιες συμπεριφορές στο προστάδιο των πράξεων διαφθοράς	653
2. Ιστορικό του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου	655
3. Προστατευόμενο έννομο αγαθό.....	657
4. Τα στοιχεία της ειδικής υπόστασης του άρθρου 237Α' ΠΚ.....	658

Περιεχόμενα

4.1. Το έγκλημα της παθητικής εμπορίας επιρροής (άρθρο 237Α' παρ. 1 ΠΚ).....	658
4.1.1. Αντικειμενική υπόσταση	658
4.1.2. Υποκειμενική υπόσταση.....	661
4.1.3. Ποινικές κυρώσεις – δήμειση	661
4.2. Το έγκλημα της ενεργητικής εμπορίας επιρροής (άρθρο 237Α' παρ. 2 ΠΚ).....	661
4.2.1. Αντικειμενική υπόσταση	661
4.2.2. Υποκειμενική υπόσταση.....	662
4.2.3. Ποινικές κυρώσεις	662
5. Χαρακτηριστικές περιπτώσεις εφαρμογής του άρθρου 11 ν. 5227/1931 από τα ελληνικά δικαστήρια	662
6. Συμβατότητα του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου με τις διεθνείς υποχρεώσεις της χώρας μας	663
7. Αξιολόγηση του νομοθετικού πλαισίου.....	665
E. Τα εγκλήματα της μη υποβολής και της υποβολής ανακριβούς δήλωσης περι- ουσιακής κατάστασης (άρθρο 6 ν. 3213/2003).....	667
1. Γενικά για τις ποινικές διατάξεις του ν. 3213/2003.....	667
2. Ειδικότερα, τα εγκλήματα του άρθρου 6 ν. 3213/2003	669
2.1. Ιστορικά στοιχεία.....	669
2.2. Οι αξιόποινες συμπεριφορές και οι επιβαλλόμενες κυρώσεις	669
3. Αξιολόγηση του νομοθετικού πλαισίου.....	674
ΣΤ. Προτάσεις	676

§ 5. Η ποινική αντιμετώπιση της διαφθοράς στο δημόσιο τομέα από τη διεθνή κοινότητα και την Ε.Ε. – Επιδράσεις στην εθνική έννομη τάξη

679

A. Η ποινική αντιμετώπιση της διαφθοράς των αλλοδαπών δημοσίων λειτουργών και των λειτουργών διεθνών οργανισμών στην εθνική μας έννομη τάξη	679
1. Τα διεθνή κείμενα για την ποινική αντιμετώπιση της διαφθοράς αλλοδαπών δημοσίων λειτουργών και λειτουργών διεθνών οργανισμών	679
1.1. Η Σύμβαση του ΟΟΣΑ.....	679
1.2. Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης	680
1.3. Η Σύμβαση του ΟΗΕ	683
1.4. Συμπεράσματα	684
2. Οι επιλογές του Έλληνα νομοθέτη.....	685
2.1. Το νομοθετικό πλαίσιο πριν από την ψήφιση του ν. 4254/2014.....	685
2.1.1. Η δωροδοκία αλλοδαπών δημοσίων λειτουργών.....	685
2.1.2. Εμπορία επιρροής στη λήψη αποφάσεων από αλλοδαπούς δη- μοσίους λειτουργούς.....	688
2.2. Το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο, ύστερα από την ψήφιση του ν. 4254/2014.....	689
2.2.1. Η δωροδοκία αλλοδαπών δημοσίων λειτουργών.....	689
2.2.2. Εμπορία επιρροής στη λήψη αποφάσεων από αλλοδαπούς δη- μοσίους λειτουργούς.....	691
3. Νομολογιακή εφαρμογή των διατάξεων για τη δωροδοκία αλλοδαπών υπαλ- λήλων και υπαλλήλων διεθνών οργανισμών	691
4. Αξιολόγηση του νομοθετικού πλαισίου σχετικά με τη διαφθορά αλλοδαπών δημοσίων λειτουργών και λειτουργών διεθνών οργανισμών και προτάσεις βελτίωσής του.....	692
4.1. Αξιολόγηση του νομοθετικού πλαισίου	692

4.2. Προτάσεις βελτίωσής του νομοθετικού πλαισίου	694
4.2.1. De lege lata.....	694
4.2.2. De lege ferenda.....	694
B. Η ποινική αντιμετώπιση της διαφθοράς στο δημόσιο τομέα από την Ευρωπαϊκή Ένωση και επίδρασή της στην εθνική μας έννομη τάξη: Σημεία αιχμής των σύγχρονων ενωσιακών επιλογών και δικαιοκρατικές προκλήσεις σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο.....	695
1. Εισαγωγικά: Το φαινόμενο της διαφθοράς και το ενωσιακό θεσμικό πλαίσιο για την ποινική αντιμετώπισή της ως προσδιοριστικός παράγοντας των επιλογών του Έλληνα νομοθέτη.....	695
2. Βασικοί άξονες αναφοράς και αναγκαίες διευκρινίσεις.....	699
3. Διεύρυνση της αξιόποινης έννοιας της διαφθοράς πέραν της δωροδοκίας;	701
4. Η ποινικοποίηση της δωροδοκίας στο δημόσιο τομέα: το αξιόποιο της δωροληψίας και δωροδοκίας των υπαλλήλων της Ένωσης και των κρατών μελών της	702
4.1. Το θεσμικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης	702
4.2. Η ποινική καταστολή της δωροδοκίας των υπαλλήλων της Ένωσης και των κρατών μελών της στο εθνικό μας δίκαιο.....	709
4.2.1. Δωροληψία και δωροδοκία υπαλλήλων της Ένωσης	715
4.2.2. Δωροληψία και δωροδοκία υπαλλήλων των κρατών μελών της Ένωσης	720
4.2.3. Δωροληψία και δωροδοκία εθνικών υπαλλήλων	722
4.2.4. Η ποινική ευθύνη των διευθυντών επιχειρήσεων.....	722
4.2.5. Η καταργηθείσα δωροληψία και δωροδοκία για παράνομες υπαλληλικές πράξεις οι οποίες μπορεί να ζημιώσουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης	725
4.2.6. Η ενεργητική δωροδοκία ενωσιακών υπαλλήλων και υπαλλήλων των κρατών μελών για επιδίωξη πλεονεκτημάτων στις διεθνείς επιχειρηματικές συναλλαγές.....	725
4.2.7. Μέτρα επιείκειας για όσους συμβάλουν στην αποκάθιση πράξεων διαφθοράς εθνικών ή ενωσιακών υπαλλήλων, καθώς και υπαλλήλων άλλων κρατών μελών.....	726
4.2.8. Αξιόποιο πράξεων διαφθοράς πέραν της δωροληψίας και δωροδοκίας για ενωσιακούς υπαλλήλους και υπαλλήλους άλλων κρατών	728
5. Οι ρυθμίσεις για τη δήμευση	729
5.1. Η απόφαση-πλάνο 2005/212/ΔΕΥ για τη δήμευση των προϊόντων, οργάνων και περιουσιακών στοιχείων του εγκλήματος και οι προϊσχύσασες διατάξεις αυτής για τις εκτεταμένες εξουσίες δήμευσης.....	730
5.2. Η νέα οδηγία σχετικά με τη δέσμευση και δήμευση των προϊόντων του εγκλήματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση	733
5.3. Η δήμευση των δώρων και άλλων περιουσιακών στοιχείων στις περιπτώσεις αδικημάτων δωροδοκίας στο δημόσιο τομέα κατά το εθνικό μας δίκαιο.....	736
6. Νομολογιακή εφαρμογή των διατάξεων για τη δωροληψία και δωροδοκία ενωσιακών υπαλλήλων και υπαλλήλων κρατών μελών της Ε.Ε.....	739
7. Αξιολόγηση του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου για την ποινική αντιμετώ-	

Περιεχόμενα

πιση της δωροληψίας και δωροδοκίας ενωσιακών υπαλλήλων και υπαλλήλων των κρατών μελών	740
8. Προτάσεις βελτίωσης του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου.....	741
9. Κατευθύνσεις de lege ferenda βελτιώσεων.....	742

§ 6. Η ποινική καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες: κριτική προσέγγιση ενός εργαλείου ρευστοποίησης της ποινικής καταστολής υπό το φως της αντιμετώπισης πράξεων διαφθοράς και περιουσιακών προσβολών σε βάρος του δημοσίου και της Ε.Ε.....

A. Εισαγωγή.....	745
1. Η εργαλειοακή αξιοποίηση της νομοθεσίας για το ξέπλυμα στην προσπάθεια αναπλήρωσης κενών αντεγκληματικής πολιτικής Χατζηνικολάου	745
2. Κριτική και κανονιστική λειτουργία του εννόμου αγαθού και ξέπλυμα	748
2.1. Προδιάθεση.....	748
2.2. Η προσπάθεια σύνδεσης με το οργανωμένο έγκλημα.....	751
2.3. Μια ποινική καταστολή προσανατολισμένη στην αποτελεσματικότητα	757
2.3.1. Εισαγωγή.....	757
2.3.2. Οι εναλλακτικές δυνατότητες για το έννομο αγαθό: σύντομη επισκόπηση.....	759
2.3.2.1. Ξέπλυμα και απονομή της δικαιοσύνης	759
2.3.2.2. Ξέπλυμα και οικονομία: ο στόχος του ελέγχου των χρηματοοικονομικών ροών	762
2.3.3. Η ρευστοποίηση της ποινικής καταστολής	765
B. Πράξεις διαφθοράς και οικονομικής εγκληματικότητας σε βάρος του δημοσίου και της ΕΕ ως βασικά εγκλήματα νομιμοποίησης εσόδων	768
1. Το ξέπλυμα ως «εξαρτημένο» έγκλημα	768
2. Περιουσιακές προσβολές του δημοσίου και πράξεις κατάχρησης της υπερρεσιακής ιδιότητας στη διαχρονική εξέλιξη της νομοθεσίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες	769
3. Η «προερχόμενη» από το βασικό έγκλημα περιουσία	774
3.1. Πρώτη οριοθέτηση.....	774
3.2. Η σχέση με τον κύκλο των υπό δήμευση περιουσιακών στοιχείων.....	775
3.3. Η απαιτούμενη σύνδεση της παραγόμενης περιουσίας με το βασικό έγκλημα.....	777
3.3.1. Η αμεσότητα της προέλευσης	777
3.3.2. Καλήπιστη κτήση της περιουσίας από τρίτο.....	780
3.3.3. Παραγραφή του βασικού εγκλήματος	781
3.3.4. Μεταγενέστερη αξιοποίηση της περιουσίας - Ανάμειξη με νόμιμα περιουσιακά στοιχεία	783
3.4. Προερχόμενη από το έγκλημα περιουσία και «περιουσιακό όφελος»	784
4. Δωροδοκία και ξέπλυμα	786
4.1. Προδιάθεση.....	786
4.2. Παθητική δωροδοκία, ξέπλυμα και διδασκαλία περί συρροής.....	787
4.3. Η περίπτωση της ενεργητικής δωροδοκίας	789
5. Παράνομος πλουτισμός, προσφορά για άσκηση επιρροής, “πόθεν έσχες” και ξέπλυμα.....	791
6. Φοροδιαφυγή και ξέπλυμα	792

6.1. Προδιάθεση	792
6.2. Προερχόμενη από πράξεις φοροδιαφυγής περιουσία και «μαύρο» χρήμα.....	795
6.3. Λήψη εικονικών και έκδοση πηλαστών/εικονικών φορολογικών στοιχείων.....	796
6.4. Μη απόδοση ΦΠΑ και λοιπών φόρων - Χρέη προς το δημόσιο.....	797
7. Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες με διεθνείς όψεις:	
τα τοπικά όρια ισχύος της ελληνικής ποινικής εξουσίας.....	799
7.1. Εισαγωγικές σκέψεις: Η πορεία προς την ισχύουσα ρύθμιση	799
7.2. Περιπτώσιολογία	801
7.3. Παράλειψη αναφοράς «ύποπτων» συναλλαγών επί εσόδων που παρή- χθησαν από εγκληματική δραστηριότητα με διεθνείς διαστάσεις	802
Γ. Οι επιμέρους συμπεριφορές «νομιμοποιήσις».....	803
1. Η «νομιμοποίηση» της προερχόμενης από τα βασικά εγκλήματα περιουσίας και η κατάσχεση του εγκλήματος του άρθρ. 2	803
2. Η περίπτωση της απόκτησης, κατοχής και διαχείρισης ή χρήσης περιουσίας και η προβληματική του «αυτοξεπλήματος».....	806
2.1. Η άκριτη υιοθέτηση του διεθνούς μοντέλου	806
2.2. Ξέπλημα και αποδοχή και διάθεση προϊόντων εγκλήματος	808
2.3. Η προβληματική του «αυτοξεπλήματος».....	808
3. Η τραπεζική κατάθεση ως ξέπλημα - Η «χρησιμοποίηση» του χρηματοπιστω- τικού τομέα	813
Δ. Το αυτόνομο σύστημα ποινικών κυρώσεων για τα εγκλήματα νομιμοποιήσις.....	816
1. Στερτικές της ελευθερίας ποινές	816
1.1. Εισαγωγή: η διαχρονική επιλογή των κακουργηματικών ποινών και οι καινοτομίες του Ν 3424/2005	816
1.2. Το ισχύον «σύστημα» απειλής και επιμέτρησης της ποινής.....	819
1.2.1. Οι ρυθμίσεις του Ν 3691/2008 συνοπτικά.....	819
1.2.2. Συστημικές αστοχίες.....	822
1.2.2.1. Η υιοθέτηση αλληλοσυγκρουόμενων παραμέτρων.....	822
1.2.2.2. Η συγκεχυμένη ρύθμιση για τις πλημμεληματικές μορ- φές νομιμοποιήσις	823
1.2.2.3. Η εξαίρεση της δωροδοκίας.....	824
1.3. Η σχέση βασικού εγκλήματος και νομιμοποιήσις: μεταξύ αληθινής και φαινομενικής συρροής.....	826
1.4. Ιδίως η εξαίρεση της κατ' επάγγελμα κ.λπ. τέλεισης του ξεπλήματος	828
1.5. Η «οηλιστική» προσέγγιση της προβληματικής του ξεπλήματος και η αξι- ολογική σύγκριση του νομοθέτη.....	831
2. Η «ανάκτηση» των εγκληματικών εσόδων: Δήμευση και αποζημίωση του δημοσίου.....	833
2.1. Εισαγωγή.....	833
2.1.1. Η δήμευση ως κεντρικός στόχος της ποινικής καταστολής - Τα γενικά χαρακτηριστικά του διεθνούς περιβάλλοντος	833
2.1.2. Η διευρυμένη έννοια της δήμευσης και η ειδικότερη προβλημα- τική του ξεπλήματος	835
2.2. Η ισχύουσα ρύθμιση του Ν 3691/2008 για τη δήμευση.....	837
2.2.1. Οι βασικές διαφοροποιήσεις σε σχέση με τον ΠΚ.....	837
2.2.2. Ιδίως η αναπληρωματική δήμευση.....	837
2.2.3. Η «καταδικαστική απόφαση» του άρθρ. 46 παρ. 1	838

2.2.4. Η προβληματική της απόπειρας.....	839
2.2.5. Η δήμευση σε βάρος του τρίτου.....	840
2.2.6. Δήμευση επί θανάτου του κατηγορουμένου ή «υπαίτιου»	842
2.3. Οι παράλληλες ειδικές ρυθμίσεις για τη δήμευση	843
2.4. Η αποζημίωση του δημσίου	845
E. Το σύστημα «πρόληψης» της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δρα- στηριότητες.....	847
1. Τα γενικά χαρακτηριστικά του διεθνούς μοντέλου «πρόληψης»	847
2. Οι ρυθμίσεις του Ν 3691/2008	850
2.1. Η πληθωρική -και επιφανειακή- υιοθέτηση του διεθνούς μοντέλου	850
2.2. Το έγκλημα του άρθρ. 45 παρ. 1 στοιχ. δ΄	854
ΣΤ. Σύνοψη αναφορά στη δικονομική διάσταση	856
Z. Τελικές παρατηρήσεις.....	860
1. Γενική αξιολόγηση της ελληνικής νομοθεσίας για την αντιμετώπιση της νομι- μοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες	860
2. Συμβατότητα του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου με το ενωσιακό και το διεθνές δίκαιο.....	860
3. Αξιολόγηση της εφαρμογής του νομοθετικού πλαισίου.....	861
4. Δικαιοπολιτικές κατευθύνσεις.....	862

§ 7. Δικονομικές αποκλίσεις στο χώρο των οικονομικών εγκλημάτων και της δια- φθοράς στο δημόσιο τομέα

A. Εισαγωγικές παρατηρήσεις.....	863
B. Προδικασία.....	863
1. Ποινική δίωξη	863
1.1. Όργανα ποινικής δίωξης.....	863
1.1.1. Ο θεσμός του Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος	864
1.1.1.1. Εισαγγελέας Οικονομικού Εγκλήματος και άρση απορρήτου ...	866
α) Τραπεζικό απόρρητο	866
β) Φορολογικό απόρρητο	868
γ) Χρηματοπιστωτικό απόρρητο	869
δ) Δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα.....	871
1.1.1.2. Οι εξουσίες του Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος στο στάδιο της ποινικής δίωξης	872
1.1.1.3. Παραγγελία για άμεση άσκηση ποινικής δίωξης.....	873
1.1.2. Ο θεσμός του Εισαγγελέα Εγκλημάτων Διαφθοράς	874
1.1.2.1. Το πεδίο εφαρμογής του ν. 4022/2011	878
1.1.2.2. Οι ρυθμίσεις του ν. 4022/2011 για την άσκηση της ποινικής δίωξης.....	882
2. Ποινική συνδιαλλογή και οικονομικά εγκλήματα – διαφθορά στο δημόσιο τομέα	884
2.1. Ισχύον νομοθετικό πλαίσιο	884
2.1.1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις	884
2.1.2. Η δυνατότητα εφαρμογής του θεσμού της ποινικής συνδιαλλα- γής στα εγκλήματα των νόμων 1608/1950 και 4022/2011	888
2.1.3. Διαδικαστικά ζητήματα	889
2.2. Οι ρυθμίσεις των νομοσχεδίων για την ποινική συνδιαλλογή σε εγκλη- ματα σε βάρος της δημόσιας περιουσίας	894

3. Ανάκριση.....	898
3.1. Τα ανακριτικά στάδια.....	898
3.1.1. Αστυνομική προανάκριση.....	898
3.1.2. Προκαταρκτική εξέταση.....	900
3.1.3. Προανάκριση.....	903
3.1.4. Κύρια ανάκριση.....	903
3.2. Τα όργανα διενέργειας των ανακριτικών σταδίων.....	905
3.2.1. Ανακριτικοί υπάλληλοι.....	905
3.2.2. Ανακριτές.....	907
3.3. Μέτρα δικονομικού καταναγκασμού.....	910
3.3.1. Περιοριστικοί όροι και προσωρινή κράτηση.....	910
3.3.1.1. Οι περιοριστικοί όροι με έμφαση στον κατ' οίκον περι- ορισμό με ηλεκτρονική επιτήρηση.....	910
3.3.1.2. Προσωρινή κράτηση.....	918
3.3.2. Κατάσχεση – δέσμευση λογαριασμών.....	920
3.4. Ειδικές ανακριτικές πράξεις.....	922
3.4.1. Οι ειδικές ανακριτικές πράξεις του άρθρου 253Α ΚΠΔ.....	922
3.4.2. Οι ρυθμίσεις για τις ειδικές ανακριτικές πράξεις του ν. 4254/2014.....	924
Γ. Ενδιάμεση διαδικασία.....	925
1. Η κλασσική ενδιάμεση διαδικασία κατά τον ΚΠΔ.....	925
2. Εξαιρέσεις επί της συγκεκριμένης ύλης – Νομοθετικός σκοπός.....	927
2.1. Εγκλήματα του άρθρου 1 του ν. 1608/1950.....	928
2.1.1. Γενικές παρατηρήσεις – συνταγματικότητα ρυθμίσεως.....	928
2.1.2. Λειτουργική αρμοδιότητα εισαγγελία και συμβουλίου εφετών.....	930
2.1.3. Το αμετάκλητο του εκδιδόμενου βουλεύματος.....	933
2.1.4. Συναφή εγκλήματα.....	935
2.1.5. Προθεσμίες διαδικαστικών ενεργειών εισαγγελία και συμβουλίου.....	936
2.2. Εγκλήματα του άρθρου 1 του ν. 4022/2011.....	937
2.3. Οι περιπτώσεις του άρθρου 308Α ΚΠΔ.....	938
2.3.1. Γενικές παρατηρήσεις – έκταση εφαρμογής.....	938
2.3.2. Διαδικασία.....	939
2.3.3. Δυνατότητα διενέργειας συμπληρωματικής ανακρίσεως.....	941
2.3.4. Περισσότεροι συγκατηγορούμενοι.....	942
2.3.5. Ειδοποίηση διαδίκων.....	943
2.3.6. Συναφή εγκλήματα.....	944
2.3.7. Δικαίωμα προσφυγής.....	945
2.4. Οι περιπτώσεις του ν. 3213/2003.....	945
Δ. Κύρια διαδικασία.....	947
1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις.....	947
2. Καθ' ύλη και κατά τόπο αρμοδιότητα.....	947
3. Διαδικασία στο ακροατήριο.....	948
4. Πολιτική αγωγή του Δημοσίου.....	949
4.1. Ειδικές ρυθμίσεις ως προς το δικαίωμα παράστασης πολιτικής αγωγής του Δημοσίου.....	949
4.2. Η ρύθμιση του άρθρου 8 παρ. 1 περ. γ' ν. 3086/2002.....	950
5. Ειδικές ρυθμίσεις άσκησης ενδίκων μέσων εκ μέρους του δημοσίου.....	950
5.1. Η ρύθμιση του άρθρου 4 του ν.δ. 2711/1953 και η ratio legis της.....	950

Περιεχόμενα

5.2. Νομολογιακές παραδοχές.....	951
6. Ζητήματα απόδειξης	952
6.1. Η δυνατότητα εξέτασης ως μάρτυρα του προσώπου που διενήργησε ΕΔΕ.....	952
6.2. Οι «προστατευόμενοι» μάρτυρες.....	958
6.2.1. Η ρύθμιση του άρθρου 9 του ν. 2928/2001	958
6.2.1.1. Σύντομες γενικές παρατηρήσεις.....	958
6.2.1.2. Τα πρόσωπα που προστατεύονται από το άρθρο 9 του Ν. 2928/2001	960
6.2.1.3. Τα προβλεπόμενα μέτρα προστασίας.	960
6.2.2. Η ρύθμιση του ν. 4254/2014.	963
Ε. Ειδικές οικονομικές ρυθμίσεις για τα μέλη της Κυβέρνησης.....	966

§ 8. Η αντιμετώπιση της οικονομικής εγκληματικότητας κατά της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της διαφθοράς μέσω μηχανισμών διεθνούς συνεργασίας – Το ισχύον πλαίσιο δικαστικής και διοικητικής συνδρομής, οι αρμοδιότητες της OLAF και το υπό διαμόρφωση σκηνικό με βάση την πρόταση για μια Ευρωπαϊκή Εισαγγελική Αρχή

.....	971
A. Εισαγωγή	971
B. Το μοντέλο της αμοιβαίας αναγνώρισης	972
Γ. Ειδικότερα παραδείγματα εφαρμογής της αμοιβαίας αναγνώρισης	974
1. Οι διαδικασίες σύλληψης και παράδοσης εκζητούμενων προσώπων.....	974
2. Η συλλογή αποδείξεων	976
3. Μέτρα διασφάλισης περιουσιακών στοιχείων (κατάσχεση – δήμευση)	977
Δ. Δικαιοκρατικά ζητήματα που απορρέουν από την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης	979
Ε. Αρρυθμιστες μορφές συνεργασίας	981
ΣΤ. Μορφές διοικητικής συνεργασίας	982
1. Γενικές παρατηρήσεις	982
2. Η φορολογική συνεργασία.....	983
3. Η ανταλλαγή πληροφοριών.....	984
4. «Άτυπες» μορφές συνεργασίας.....	985
5. Το πρόβλημα της άρσης του τραπεζικού απορρήτου	987
Z. Η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF)	988
1. Ιστορική εξέλιξη: μαθήματα που δεν λήφθηκαν υπ' όψη.....	988
2. Το κανονιστικό πλαίσιο λειτουργίας της OLAF	990
3. Επιχειρησιακή αποτελεσματικότητα	994
4. Δικαιώματα υπόπτων / ελεγχόμενων	996
5. Σχέση με άλλους φορείς / υπηρεσίες της ΕΕ και με τα Κράτη-μέλη.....	999
Η. Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελική Αρχή	1002
1. Η ανάγκη για «ένιχυση» του υπάρχοντος μοντέλου	1002
2. Ο δρόμος προς την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία: τα μοντέλα που προτάθηκαν	1004
3. Η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για Κανονισμό σχετικά με την ίδρυση Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας.....	1006
4. Ζητήματα που απορρέουν από την υιοθέτηση του «αποκεντρωμένου» μοντέλου για την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία.....	1008
Θ. Συμπεράσματα	1011

§ 9. Η προστασία της περιουσίας του Ελληνικού Δημοσίου και η αντιμετώπιση της διαφθοράς στον δημόσιο τομέα με μέσα του διοικητικού δικαίου, καθώς και η εν γένει σχέση της διοικητικής και της ποινικής διαδικασίας στα πεδία των ερευνών, των κυρώσεων και των δικαιωμάτων	1015
A. Η αρμοδιότητα των ελεγκτικών οργάνων της Διοίκησης στο πεδίο της εξιχνίασης περιπτώσεων οικονομικής εγκληματικότητας κατά του Δημοσίου και διαφθοράς.....	1015
1. Εισαγωγή.....	1015
2. Η τυπολογία των ελέγχων	1016
3. Η τυπολογία των ελεγκτικών αρχών	1020
3.1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις.....	1020
3.2. Οι Ανεξάρτητες Αρχές.....	1021
3.3. Τα αυτοτελή Σώματα / Αρχές	1024
3.4. Οι ειδικές υπηρεσίες.....	1029
3.5. Τα ειδικά ελεγκτικά κέντρα.....	1030
3.6. Η αξιοποίηση ιδιωτών.....	1032
4. Η έκταση της εξουσίας των ελεγκτικών οργάνων	1033
4.1. Έρευνες (έλεγχος βιβλίων-εγγράφων)	1033
4.2. Δέσμευση – Κατάσχεση	1034
4.3. Η άρση του απορρήτου	1036
5. Δικαιώματα ελεγχομένου	1038
6. Συμπεράσματα.....	1039
B. Οι εξουσίες των οργάνων της Διοίκησης στο πεδίο της επιβολής μέτρων καταστολής της οικονομικής εγκληματικότητας κατά του Δημοσίου και της διαφθοράς.....	1041
1. Εισαγωγή.....	1041
2. Η οριοθέτηση διοικητικών και ποινικών κυρώσεων	1042
3. Η τυπολογία των διοικητικών κυρώσεων	1044
3.1. Διοικητικές κυρώσεις για παραβάσεις που σχετίζονται με την οικονομική εγκληματικότητα και τη διαφθορά.....	1045
3.2. Πειθαρχικές κυρώσεις	1047
4. Η επιβολή (διοικητικών) κυρώσεων σε νομικά πρόσωπα.....	1051
5. Η εφαρμογή θεμελιωδών αρχών κατά την απειλή κι επιβολή διοικητικών κυρώσεων	1055
5.1. Διοικητικές κυρώσεις και δίκαιη δίκη	1055
5.2. Η αρχή της νομιμότητας.....	1057
5.3. Ειδικότερα η αναδρομικότητα των διοικητικών κυρωτικών κανόνων.....	1058
5.4. Η αρχή της ενοχής.....	1058
5.5. Η αρχή της χρηστής διοίκησης.....	1059
5.6. Η αρχή της αναλογικότητας	1060
5.7. Η αρχή <i>ne bis in idem</i> (σε σχέση με την επιβολή πλειόνων διοικητικών κυρώσεων για την ίδια παράβαση)	1062
5.8. Η αρχή <i>impossibilium nulla obligatio est</i>	1063
6. Συμπεράσματα.....	1064
Γ. Ειδικά ζητήματα που αναφύονται από την παράλληλη ή διαδοχική κίνηση διοικητικών και ποινικών διαδικασιών.....	1065
1. Εισαγωγή.....	1065
2. Διοικητική διαδικασία και παραδεκτό της ποινικής δίωξης.....	1066

Περιεχόμενα

3. (Μη) αναστολή δίκης και παρεμπόδιτων έλεγχος ζητημάτων διοικητικής φύ- σης από το ποινικό δικαστήριο.....	1068
4. Επίδραση στην ποινική δίκη λόγω διακανονισμού / ρύθμισης χρεών.....	1069
5. Η σχέση διοικητικής και ποινικής διαδικασίας στο πεδίο των δικαιωμάτων	1071
6. Διοικητικό και ποινικό δεδικασμένο	1074
7. Η σχέση πειθαρχικής και ποινικής δίκης	1076
8. Η εφαρμογή της αρχής <i>ne bis in idem</i> επί σώρευσης ποινικών και διοικητι- κών κυρώσεων για την ίδια παράβαση	1077
9. Συμπεράσματα.....	1081
Δ. Δημόσιες συμβάσεις και διαφθορά: ζητήματα τύπου και ουσίας	1082
1. Εισαγωγικά – Νομοθετικό πλαίσιο	1082
1.1. Οι απαρχές της ρύθμισης των δημόσιων συμβάσεων στο επίπεδο της ΕΕ.....	1082
1.2. Οι δημόσιες συμβάσεις στην ελληνική νομοθεσία	1083
2. Το ευρωπαϊκό δίκαιο και η πιθανότητα χρήσης της υπερεθνικής ρύθμισης για την αντιμετώπιση της διαφθοράς.....	1084
2.1. Γενικά χαρακτηριστικά του ευρωπαϊκού δικαίου δημόσιων συμβάσεων.....	1084
2.2. Η υπόθεση του «βασικού μετόχου»	1087
3. Εθνικά μέτρα αντιμετώπισης της διαφθοράς.....	1089
3.1. Ουσιαστικές ρυθμίσεις	1089
3.2. Θεσμικές ρυθμίσεις	1091
4. Ο δικαστικός έλεγχος επί των δημόσιων συμβάσεων	1093
5. Συμπεράσματα.....	1096
Βιβλιογραφία	1097
Ευρετήριο	1131